

Ludevika Filipa, kralja francozkega (dar od gosp. kustosa Jelovškega) in pa lastnoročno pismo maršala Radec-kiga, v katerem se za poslani novi obris ljublj. mesta gosp. Blazniku zahvaluje.

Potem je gosp. prof. Melzer bral pismo gosp. K. Hueber-ja, fajmoštra v Stari Oselci, v katerem svetuje, naj bi se v Ljubljani napravila zbirka malanih podob slav-nih Krajncov. Taka zbirka bi jako krepčala zavest naših rojakov, pa bi kazala svetu tudi, da majhna deželica se po-našati more z lepim številom glasovitih mož. Gosp. fajmošter Hueber je temu nasvetu priložil tudi donesek v dnarjih in tako z besedo in v djanji razodel, da mu je v resnici mar za tako napravo, ktera bi se počasi ustanoviti mogla, ako bi družbeniki vsako leto toliko dnarja donášali, da bi se mogle po 2 ali 3 podobe malati dati. Podpisani tajnik bode z veseljem prejemal darove v ta namen, in če se bode na-bralo dovolj doneskov, se utegne osnovati taka zbirka.

Gimnazijalni vodja gosp. Nečásek je mnogo zanimi-vega povedal o zgodovini ljubljanske gimnazije, ktera raz-pada v 3 razdelke: prvi razdelek obsega 14 let in sega od leta 1582 do 1595 in popisuje stan latinskih šol v Lju-bljani pred Jezuiti ter se more „protestantska dôba“ imenovati; — drugi razdelek zapopada čase Jezuitov, obsega 177 let in sega od 1596 do 1773; — tretji razde-lek sega od leta 1773 do današnjega časa. Iz mnoge-ga, kar je gosp. vodja povedal od starih šolskih reči, povzamemo šaljive novice, da leta 1608 so učencem, kateri so bili zadnji v šolah, dajali še posebne priimke, na priliko: Leonardus Confusius (Lenard Zmedenec), Mandarinus Landstreichensis (Mandarin Vlačugar), Gabriel Rusticitius Grobianensis (Ga-briel Kmetavs Zarobljenec), Antonius Nihilaufmerkius (Anton Stresenec), Liber Baro a Faulenthal (baron Lenúh) itd. Leta 1609 so bili zastavice očitno na šolskih vratih nabite; kdor učencov je zastavico uganil, je prejel dragoceno darilo. Leta 1636 so bile perjohe ljubljanskih učencov v Gradcu natisnjene; bilo je tisto leto 544 učencov.

Gosp. prof. Metelko je, nanašaje se na Kopitar-jev spis v „Kleinere Schriften“ str. 174 itd., govoril o važnosti narodnih, rodovinskih in krajnih imen za zgodovino in jezikoslovje. Omenil je med drugim, kako na-pačno so nektre imena vasí, mest itd. v nemški jezik pre-stavljene in tako popačene v stare pisma vzete. Na priliko: Sinja gorica (vas poleg Verhnike) se imenuje „Schwein-büchel“, ker „sinja“ blau se je popačila v svinja „Schwein“. — Ježca se imenuje Igelsdorf, čeravno ime vasí izvira od ježa (Wasserwehre), ne pa od jež (Igel), — Mirna peč od mirna „Ruine“, tedaj napačno Hönigstein! itd. Med drugim je posnel gosp. Metelko iz gori omenjenih bu-kev *) tudi to, kar Kopitar od Leibnitz-a in Les-sing-a pravi, da ta dva pervaka nemških učenih mož imata slovanske imeni, kar so celó nemški jezikoslovci spoznali: uni od „Lipnica“ (na Štajarskem je tudi „Leibnitzer-Feld“), v soglasji z nemškimi imeni „Lind, Linde, Lindenau, Lin-dner, Lindemann, von Lindefeld“, — ta od les (Holz, Wald) ali od leša (Haselstaude) z ravno tisto slovensko končnico nik, ktero nemške ušesa pri slovanskih imenih vedno za ing jemljejo. Če je tedaj res, kar Humbold o svojem bistrournem oznanilu pravi, v katerem knjigo v bi-skajskem jeziku napoveduje, da po rodu se zeló ravnajo prvotne dušne zmožnosti človeka, kako izverstnega duha mora slovanski narod biti, iz ktere-ga sta se rodila Leib-nitz in Lessing!“

Še so bili trije predmeti za današnji zbor napovedani, namreč od gosp. dr. H. Costa, gosp. prof. Terstenjaka in moj, pa ker je že prepozno bilo, so bili odloženi za pri-hodnji zbor.

Dr. E. H. Costa.

*) Pri ti priliki še enkrat priporočimo to Miklošičevo knjigo vsem, katerim je mar za Kopitarjeve dela in za slovstvo slovansko; knjiga je polna živega zlata in srebra. Vred.

Kratkočasno berilo.

Mačoha in pastorka.

(Konec.)

Popoldne baba zakuri peč in pripelje fantiča, da bi ga noter porinila; reče mu, da naj se vsede na lopato. Na to reče deklica: „Mati, on je še mlad in slab, in ne vé, kako se to storiti mora; sedite najpopred vi, da on vidi.“ Baba je berž pripravljena in sede na lopato; ona dva pa jo zgrabita in v peč porineta, da se peče.

Potem otroka pobegneta iz hiše in tečeta dalej. Prideta do neke vode. Tukaj je bil most. Berž skočita čez-nj in na uni strani se skrijeta v gojzd. Ko judje zvečer domú pri-dejo, kličejo mater, naj jim prinese jést, pa v hiši ni nikjer nobenega, le pečenka jim udari v nos. Ko pečenko iz peči izlečejo, spoznajo svojo mater, in se hitro odpravijo otroka lovit. Ko pridejo do tiste vode, se vlije ploha z oblakov in voda odnese most; ne morejo tedaj čez in se vernejo domú.

Otroka pa sta tavalala semtertje po gojzdu in naposled prideta do nekega studenca; pri temu studencu najdeta ženo in jo nagovorita: „Pomagaj Bog!“ Napijeta se vode in se vsedeta, da se opočijeta. Zdaj reče žena deklici: „Hčerka, čaj, da ti glavo položim v naročje, da mi enmalo poiščeš.“ Deklica odgovori: „Le, mati!“ Tako žena položi glavo deklici v na-ročje, pa jo praša, od kod sta oba. Jokaje ji deklica pové vse, kaj in kako, in nazadnje ji reče: „Mati, kako vam vendar glava lepo diši!“ Zdaj žena vstane, pogleda jokajočo de-klico in ji reče: „Kodar hodila, bodi srečna; kadar jokala, biser bi ti padel iz oči namesto solz, in kadar govorila, roža bi ti zlata iz ust izrastla.“ Potem žena otrokama pové, kod bota prišla na pravo pot; ona dva odideta, žena pa ostane pri studencu. Otroka najdeta pravo pot in gresta domú.

Ko deklica zagleda mačoho in očeta, začne jokati; mačoha viditi, da ji mesto solz biseri iz oči padajo, razpne roke in jo začne objemati in poljubovati rekoč: „Blagor mi, da si došla! Pa kje si tako dolgo bila?“ Deklica zdaj začne govoriti, al glej! iz ust ji priraste zlata roža. Zdaj se ma-čoha še bolj začudi in jo vpraša: „Pa kje si dobila tak blagoslov? Deklica ji pové, kako je v gojzdu tukaj in tukaj našla pri studencu ženo, ktera jo je blagoslovila. Mačoha vpraša: „Ali je ta žena še tam, da tudi jez pošljem svojo hčer k njej, da jo obdaruje tako obilo.“ Deklica ji reče, da je žena ostala še tam. Zdaj začne mačoha prigovarjati svoji hčeri, naj gré tje, — ona pa se ustavlja in noče; nazadnje jo mati vendar izprosi in hči gré k ženi pri studencu.

Pridši k studencu, mesto da bi jo nagovorila „Poma-gaj Bog!“ ne reče nič, temuč sama pri sebi, misli: „Glej tukaj tisto baburo, ubil jo Bog!“ Potem se napije vode in se vsede k studencu, kakor so ji veleli. Žena koj stopi k njej in ji reče: „Čaj, da ti položim glavo v naročje, da mi enmalo poiščeš.“ Ona ji odgovori: „No le! Bog vé, kakšno bučo imaš;“ sedaj začne jokati in tožiti: „Gotovo bi ne bila prišla sem, če bi me ne bila moja mati zapodila.“ Žena jo pogleda in ji reče: „Naj ti kervave solze iz oči leté, kadar boš jokala in kadar govoriš, naj se ti jezik zavéra in jec-ljaj, da te ljudje ne bodo mogli poslušati.“ Potem se dekle verne domú k svoji materi. Mati jo že čaka in razpne roke pred njo, — al kadar hči začne govoriti, se ji jezik mede in jeclja, da se mati prestraši, kaj da ji je. Zdaj dekle začne jokati in tožiti: „Vi ste mi krivi“ — pa glej! kervave ji solze tekó po obrazu. —

V tem času glas od uboge deklice pastorka pride do cara, car pošlje po njo in jo vzame za ženo svojega sina; ona pa vzame s sabo tudi svojega brata in živela sta prav srečno.

Druga deklica pa s svojo materjo in očetom ostane v revščini.

Ivan.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Od sv. Trojice pri Rogatcu na Štaj. 4. julija. — Pri nas vinska terta prav lepo kaže; ako nas Bog uime

varuje, bomo imeli dosti dobrega vina. Imamo pa še tudi dosti lanskega dobrega; prodajamo ga po 40 do 45 fl. štertinjak. Krajci in Korošci! ajd po-nj! drugač ne bomo sodov za prihodnje branje imeli. Na Slatini (Rohitsch) je zdaj že vse živo gospôde; dosti veselja lahko vžije, komur dnarcev ne manjka. — Repate zvezde mi nismo vidili, pa se je tudi bali nismo, ker smo vedili, da Bog je že tako modro svet vstvaril, da ga zvezda, naj ima še tako dolg rep, porderla ne bo. Tudi smo slišali govoriti, da je konec sveta za dva mesca preložen, — morebiti so abotni ljudje prošnja na štampelj pisali in na to podaljšanje dobili! Bog daj norcem pamet.

Naj Vam povém še eno smešnico. Neki župan si je novega pisarja udingal, kateri se je bahal, da zna dobro po nemško hrustati. Kmali je imel priložnost svojo učenost pokazati, ko je zavolj nekega primerljeja število psov v soseski bilo treba okrajni gosposki oznaniti; napravil je sledeče pismo: „Löbl. k. k. Bezirksamt. In unserer Gemeinde sein 3 Hunde, der Richter ein Pudl, der Gemeinde Rat ein grosser schwarze Hund, der Ausschus ein kleiner schekete Hund, also zusammen drei Hund.“ Reči je namreč hotel, da vsaki teh ima svojega psa. Al prvo toto pismo mu je naredilo, da je svojo službo zgubil, in zdaj ga zovejo „pesjega šri-barja.“

Kdor vé za prav, kako se les pozlatiti more, je prošn, naj po „Novicah“ razglasi. Janez Šurman, žup. *)

Iz Ljubljane. V poslednjem zboru mestnega odbora je bilo med mnogimi gospodarskimi rečmi tudi na znanje dano, da pridelk mestne senožeti poleg dolenske ceste pod Rakovnikom, ktera je bila pred 3 leti s pomočjo drenaže na suho djana, je bil letos za 448 fl. 40 kraje. prodan. Če pomislimo, da je lanski pridelk na ti senožeti bil prodan za 452 fl., moramo reči, da letos, ko se smé pridelk za tretjino pičlejši memo lani imenovati, zakupnina (Pacht-schilling) od 448 fl. 40 kr. očitno pričuje dobiček, ki ga donaša drenaža, in da je kapital na dobre obresti (činže) naložen. Do leta 1856 se ta močirni travnik, čeravno meri 11³/₄ oralov, nikoli ni mogel višje kot za 76 ali 80 fl. spečati, — sedaj verže že vsako leto 370 fl. več kakor nek-daj, in donaša tedaj činž od 9000 fl. kapitala. „Številke — pravijo — so najglasnejše priče“, vse drugo besedovanje je prazna slama; pri tem travniku so pa številke 450 fl. in 448 fl. tudi šnobec tistim, kateri takrat mestne gosposke niso mogli dosti opravljati, kako da dnar zametuje! Tudi gosp. predsednik naše kmetijske družbe nam je povedal, kako obilo se šplačuje tudi pri njem drenaža. V tem, ko v drugih deželah čedalje bolj drenažijo zemljo, ni pri nas skor nobenemu mar za to dobroto!

Novičar iz raznih krajev.

Kakor dunajski „Mil. Zeit.“ piše, bojo Cesar svoje potovanje po Ogerskem 8. dan prihodnjega mesca spet nastopili in obhodili vse kraje, ktere so izperva obiskati namenili. — Ker imajo na Ogerskem navado, da polje poleg cest orjejo tikama do cestnih grabnov, kateri se potem zablatijo in cesto pokvarijo, je deželno poglavarstvo ukazalo, da tam, kjer njiva seže do vélike ali kantonske ceste, se ima kraj ali konec njive vselej za dva seznja od cestnega grabna vštrec z grabnom orati, da se tako graben ne razruši. — 6. dan t. m. se je na Dunaji pod vodstvom c.k. ministerstva začel zbor cukrinarjev, v kterega so zraven dveh namestnikov kmetijstva, kupčijstva in kemijskega znanstva poklicani zastopniki takih fabrik, ktere iz domače pése delajo cukrer, in pa takih, ktere ga delajo iz cukrene moke, ktera se iz ptujih daljnih krajev vozi v naše. Vzrok tega zbora je, ker poslednje fabrike že dolgo tožijo, da

colnina, ki jo morajo one odrajtovati za vpeljano cukreno meko, je previsoka memo davka, ki zadeva une fabrike, ktere iz domače pése delajo cukrer, in to — pravijo — mora čedalje bolj tréti fabrike, ktere izdelujejo cukrer iz ptujega blaga. Ministerstvo hoče sedaj zaslišati obé strani, kterih eno (pésno) nadomestujejo knez Ad. Schwarzenberg, grof Stokau, Florentin Robert, Ad. Schöller in Ant. Richter, — drugo (sladkorne moke) pa vitez Reyer iz Tersta, Hektor žl. Ritter iz Gorice in Kranz iz Ljubljane. — Na Marskem so pretekli mesec kobilice v več krajih grozno škodo senožetim in žitu napravile; celó krompirjevo perje so objedle; največje so bile po pavcu dolge; ene zelene, ene umazano rumene; po 4 ali 5 se jih je vsedlo na en klas; v poldrugem dnevu so pokončale oral njive. — Škof poreški, gosp. Peteani so umerli; — 1 dan t. m. so jih pokopali svitli škof teržaški gosp. Legat, ki so se za tega voljo v Poreč (Parenco) podali. — Poslednje dni preteklega mesca so bili kervavi nepokoji na več krajih doljnega in srednjega Laškega; prvi poskus ustaje je bil 27. dan p. m. na otoku Ponza na Napolitanskem, po tem v Livorni, Genovi in še v nekterih drugih krajih; pa povsod je pešico puntarjev armada kmali (ob enem dnevu) zaterla. Našli so povsod več ali manj pušk, pištol, nožev in smodnika. Na Lombardo-Beneškem vlada povsod popolnoma mir. — „Ind. B.“ terdi, da štirje v Bukureštu bivajoči komisarji so protestirali zoper volitve v Jašu, rekši, da na takošni podlagi izvoljenega zbora (divána) ne morejo veljavnega spoznati. — Angleška vlada je prosila cesarja Napoleona pomoči zoper Kitajce, ker jih sama strahovati ne more. Cesar Napoleon ji bo nek še več armade dal, kakor je je prosila. — V Beligradu so hotli unidan prijatli gledišnih iger národno igro „Bitva na Kosovem polju“ v serbskem jeziku igrati; turški paša in poveljnik terdnjave jo je pa prepovedal (iz lahko zapopadljivih vzrokov). — Človek misli, Bog vé kaj dobrega pije, ako mu tu ali tam postavijo bordoškega vina na mizo; te dni pa smo brali, da so v Bordeaux-u v eni največjih vinskih zalóg blizo 1000 sodcov zapečatili, ker so vino za brozgo spoznali. — Ker je goveja kuga na Poljskem pretekla leta strašno veliko škodo napravila, so osnovali sedaj gospodarji asekuracijo med seboj, h kateri je mogel vsak pristopiti; 15 kr. se je plačalo prvo leto za vsako živino, sedaj pa vsako leto manj.

O besedi rod, a, o.

„Novice“ so prašale: ali je kde beseda rod, roda, rodo znana?

Roden, rodna, rodno i rod, a, o je v Rožju (Rosenthal) v Koroškoj znana beseda, pomeni: wirsch, unglatt. „Kurja polt je rodna.“ U ziljskoj dolini: ródoven, ródozna, o wirsch, unglatt. Eine Schutte Brot, wenn sie ein wenig vertrocknet ist: ródoven, ródozna, o.

Roditi gebähren. Ródití v Rožju, marati. „Vsak dan ga opomenjam, pa nič ne ródi, nič ne mara.“ M. Majar.

Za pogorelce v Lašičah so darovali:

Gosp. Blaž Trojicki 5 fl., — g. Martin Jenoh 3 fl., — g. Frančišek Kosmač 5 fl., — g. Gustav Koestl 5 fl., — neimenovana dobrotnica 11 fl., — g. Stroj malar 5 fl., — g. Jakop Finžinger 5 fl., — g. Jakop Kos 30 kr., — g. Janez Ciegler fajmošter 26 fl. 12 kr. in 13 obnošenih oblek, — g. Franc Pevic fajmošter 19 fl. 58 kr., — g. Anton Pintar 2 fl., — Peter Dobrave 5 fl. 18¹/₂ kr., — g. Simon Peharc 20 fl., — g. Franc Rant 3 fl., — šola teržiška 9 fl. 12 kr., — skup 125 fl. 1/2kr. — g. Dr. Jožef Orel 16 mernikov ajde, 8 mernikov ječmena in 1 mernik fižola.

Pogovori vredništva. Gosp. A. L. v. NK: Žal nam je, da pravlice „kaj si Čikosi...“ ne moremo natisniti dati, ker je preočitno izmišljena basen Rinaldo-Rinaldinska. Prosimo kaj drugega. — Gosp. J. S. v B.: Le prosimo še za kosček iz ist. vl. slovnika, da končamo sostavek za poskušnjo, ker Vaš celi rokopis smo izročili gospodu, ki je sedaj že morebiti pri Vas ali pa kmali pride.

*) Le pošljite nam večkrat kaj.

Vred.